

ΘΕΜΑ Α

A1α.

1. Λ
2. Λ
3. Σ

A1β.

A.2

B.3

ΘΕΜΑ Β

B1.

Η αρχαία ελληνική λέξη «πόλις» δεν είχε τη σημασία που έχει η δική μας λέξη "πόλη" αλλά αντιστοιχεί μάλλον στη δική μας έννοια "κράτος". Αυτή η πόλις - κράτος είναι στα Πολιτικά μια κοινότητα που την αποτελούν κυβερνώντες και κυβερνώμενοι, άρχοντες και αρχόμενοι. Είναι ένα όλον που το αποτελούν μέρη, τα οποία δεν χάνουν μέσα στο όλον τη δική τους φυσιογνωμία. Ως όλον λοιπόν η πόλις - κράτος αποτελείται από ανόμοια μεταξύ τους στοιχεία· μερικά από αυτά ασκούν εξουσία, τα άλλα υπακούουν. Ως όλον η πόλις έχει για στόχο της την ευδαιμονία, και αυτή πάλι είναι το αποτέλεσμα της αυτάρκειας, της απόλυτης μακάρι ανεξαρτησίας από οτιδήποτε βρίσκεται έξω από την πόλιν.

Στο δοθέν απόσπασμα ο Αριστοτέλης μας δίνει τον ορισμό της έννοιας «πόλις». Η «πόλις», λοιπόν, είναι μια μορφή ανώτερης κοινωνικής συνύπαρξης («ή πασῶν κυριωτάτη»), που εμπεριέχει όλες τις άλλες («πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας»), και αποβλέπει στο ανώτερο από όλα τα αγαθά («τοῦ κυριωτάτου πάντων»). Είναι δε «ή κοινωνία ή πολιτική». Στον ορισμό αυτό μπορούμε να διακρίνουμε **το προσεχές γένος** (genus proximum) της έννοιας «πόλις» και την **ειδοποιό διαφορά** της (specifica differentia). Συγκεκριμένα, το προσεχές της γένος, δηλαδή η ευρύτερη κατηγορία στην οποία εντάσσεται η έννοια, είναι ο όρος «**κοινωνία**» («κοινωνίαν τινα οὔσαν»), ενώ η ειδοποιός διαφορά της, δηλαδή το ιδιαίτερο εκείνο γνώρισμα που τη διαφοροποιεί από τις όμοιές της έννοιες, είναι το αγαθό στο οποίο αποβλέπει. Ειδικότερα, το αγαθό στο οποίο αποβλέπει, που είναι η **ευδαιμονία των πολιτών**, είναι το ανώτερο από όλα τα αγαθά των άλλων κοινωνιών και μ' αυτό η «πόλις» επιδιώκει το συμφέρον του συνόλου των πολιτών. Αντίθετα, οι άλλες μορφές κοινωνίας επιδιώκουν ένα επιμέρους αγαθό για το συμφέρον των μελών τους. Ο Αριστοτέλης επισφραγίζει τον ορισμό της έννοιας «πόλις» με τον χαρακτηρισμό **πολιτική κοινωνία**, δηλαδή την οργανωμένη πολιτειακά κοινωνία η οποία έχει αυτάρκεια, αυτονομία, ελευθερία, θεσμούς και πολίτευμα. Αφορά, λοιπόν, η πόλη τη γνωστή για τον αρχαίο ελληνικό κόσμο πόλη-κράτος.

Σύμφωνα με την τελεολογική αντίληψη του φιλόσοφου καθετί έχει δημιουργηθεί για να επιτελέσει ένα συγκεκριμένο σκοπό («τέλος») και να φτάσει στην τελείωση, την ολοκλήρωσή του. Έτσι και

η πολιτική κοινωνία, όπως και κάθε κοινωνική ομάδα, συστάθηκε και υπάρχει για να επιτύχει ένα στόχο. Για τον Σταγειρίτη η «πόλις» είναι η τελειότερη μορφή κοινωνικής συμβίωσης (τέλειος πόλις). Περιλαμβάνει ατελέστερα κοινωνικά μορφώματα, όπως η οικογένεια, η φυλετική συγγένεια και σχέση, το χωριό, μια συντεχνία κ.ά. Η γένεση της πολιτείας, κατά τον Αριστοτέλη, αρχίζει αυθόρμητα και εμπειρικά με την οικογένεια. Από έναν ορισμένο αριθμό συγγενικών οικογενειών (φυλές) προκύπτει η κοινότητα της κώμης (χωριά, συνοικισμοί) και από περισσότερες κώμες, προκύπτει η πόλη-Κράτος, που εξασφαλίζει την πλήρη αυτάρκεια. Η οίκια και η κώμη αποτελούν ατελείς μορφές ανθρώπινης κοινωνίας, γιατί δεν μπορούν να εξασφαλίσουν στα μέλη τους την πληρότητα των σχέσεων και την ολοκλήρωση της κοινωνικής φύσης του ανθρώπου. Η οίκια περιλαμβάνει, κατά τον Αριστοτέλη, μόνο τη συζυγική σχέση άνδρα-γυναίκας, τη σχέση πατέρα-τέκνων και τη σχέση δεσπότη-δούλου. Η κώμη διευρύνει αυτόν τον κύκλο ικανοποιώντας κάποιες περαιτέρω ανάγκες, πρωταρχικά οικονομικές. Έτσι, οίκια και κώμη διασφαλίζουν τη ζωή (ζήν), δεν μπορούν όμως να παράσχουν την καλή ζωή (εὖ ζήν), την αυτάρκεια δηλαδή και την ευτυχία. Η προοδευτική πορεία λοιπόν της ανθρώπινης κοινωνίας από τον «οίκο» στην «πόλη» εξασφαλίζει την **αυτάρκεια** των ανθρώπων σε όλα («πόλις, ήδη πάσης έχουσα πέρας της αυτάρκειας»). Η πόλις δεν είναι απλώς μια ανταλλακτική κοινωνία που διασφαλίζει την επιβίωση των μελών της, αλλά εκείνη η οργανωμένη και αρθρωμένη κοινωνία που διασφαλίζει τις προϋποθέσεις για την πλήρη ανάπτυξη όλων των δυνατοτήτων του ανθρώπου. Η αυτάρκεια αποτελεί θεμελιώδες γνώρισμα της πόλεως και πρωταρχική επιδίωξή της. Με αυτήν δηλώνεται η επάρκεια των αγαθών που είναι απαραίτητα για την απόκτηση και διατήρηση της συλλογικής ευτυχίας (εὐδαιμονίας). Πρόκειται για αγαθά εξωτερικά (υλικά), σωματικά και ψυχικά. Η αυτάρκεια μιας πόλης εξαρτάται: α) από τη γεωγραφική της θέση, ώστε να εξασφαλίζονται υλικά αγαθά, β) από το έμψυχο, ανθρώπινο δυναμικό που διασφαλίζει την άμυνα της πόλης-κράτους και γ) από το σύστημα χρηστής διοίκησης και απονομής δικαιοσύνης, που εγγυάται την εσωτερική συνοχή της πόλης. Ότι η «πόλις» δε στοχεύει μόνο στην οικονομική αυτάρκεια, φαίνεται από το γεγονός ότι ενώ δημιουργείται αρχικά **«τοῦ ζῆν ἕνεκεν»** για την εξασφάλιση δηλ. της επιβίωσης, υπάρχει για να κάνει δυνατό το **«εὖ ζῆν»**, την κατάκτηση δηλ. της ευδαιμονίας. Απαραίτητες προϋποθέσεις της καλής κοινωνικής ζωής ο Αριστοτέλης (Πολιτικά 1325b13 κ.ε.) απαριθμεί τις εξής: α) επάρκεια τροφής, β) ποικιλία τεχνών και τεχνιτών, γ) επαρκής οπλισμός, δ) οικονομική ευπορία, ε) θρησκευτικοί θεσμοί, στ) θεσμοί δικαιοσύνης. Αυτό το τελευταίο χαρακτηριστικό της πόλης θεωρείται από τον φιλόσοφο και το πιο σημαντικό.

Η κοινότητα της πόλης δεν προέκυψε μόνο για την προστασία των μελών της από αδικοπραγίες ή για την εξασφάλιση και την ανταλλαγή υλικών αγαθών. Αυτά είναι αναγκαίος, αλλά όχι και επαρκής λόγος για τη δημιουργία της κοινωνίας, κύριος σκοπός της οποίας είναι το «εὖ ζήν». Ύψιστος, λοιπόν, σκοπός της υπαρξής της είναι το κοινό αγαθό, η συλλογική και ατομική ευτυχία των μελών της.

B3. Οπτική: ὀρῶμεν

Σύσταση: συνεστηκυῖαν

Λάθος: ἀλήθειαν

Δοχείο: ἐνδέχεται

Ποδήλατο: πολύποδα

B4: 1: β

2: β

3: α

4:α

5: β

Επιμέλεια:

Γιαννακής Νικόλαος, Τζιτζικιάκης Παναγιώτης, Μπίτσικα Μαρία, Μητρούσκας Δημήτρης, Γεωργιάδου Αναστασία, Καρανικόλα Ελένη, Μάνου Ειρήνη, Γεωργέλης Βασίλης, Μπελαδάκη Νικολέτα, Μακράκη Γεωργία, Λιναρδάκη Θάνια, Νοτάκης Αντώνης

και τα κέντρα ΔΙΑΚΡΟΤΗΜΑ: Πειραιάς, Κερατσίνι, Διαδικτυακό, Μοσχάτο, Ραφήνα, Παγκράτι Κέντρο, Άγιος Νικόλαος Κρήτης, Ηράκλειο Κρήτης, Νέος Κόσμος

Φροντιστήρια ΔΙΑΚΡΟΤΗΜΑ